

מנחות פז

לא היה מודד בשלשה לפר

הק' השפ"א (ד"ה שם במשנה) דפשיטא דכיון שאין מידה כזו, איך יכול למדוד בזה. ואינו רק לשון מיותר במשנה, שהרי בגמ' ילפינן לה מקראי. והמקדש דוד (סי' ב' סק"ב ד"ה ולפי', סי' ג' סק"ב ד"ה ולפי') חידש דמדידה אינו רק היכ"ת כדי לדעת המידה, אלא היא דבעינן מדידה בשל קודש. והוכיח לה דהא לא מצינו מי שחולק על מתני' שהיו מדות היבש במקדש והיו משל קודש וכדילפינן לה מקראי, וממילא יש להם דיני כלי שרת שאין עושין אותן מעץ וטעונין גניזה. ואפי' למ"ד מדות היבש לא נתקדשו, זהו רק לקדש מה שניתן בתוכן, אבל הן עצמן היו קודש.

ולפי' הא דלא ימדוד ג' עשרונות לפר היינו משום שאין הענין רק לדעת המידה, אלא 'למדוד', והתורה נתנה לנו דרך למדוד. ולפי' תירץ קושית השפ"א, דרישא דמתני' אשמועינן דיני הכלים – איזה כלים היו במקדש, וסיפא דמתני' מחדש בדיני מדידה, דמעשה המדידה תיעשה דוקא בשל עשרונות, ואפי' אם תמצא כלי מדה של ג' עשרונות במקדש, לא מתקיים בזה דין המדידה של ג' עשרונות לפר, שצריך להיות עשרון עשרון.

מחוק וגדוש

מדאמר ר"מ עשרון מחוק חצי עשרון נמי מחוק. הק' הקר"א (ד"ה גמ' היה ר"מ) דהא בעשרון עצמן היה סיבה שיהא מחוק, כדי שלא יתפזר, ואי"ז שייך בחצי עשרון. ותירץ הטה"ק שאין לעשות הפרש בין המדות הנצרכות לקרבן אחד, וזהו כפירוש רש"י כתי"י (ד"ה מדר"מ) אלמא ס"ל דמדת חביתין במחיקה. ולמשנ"ת לעיל יש לבאר יותר, דהכא נאמר דין מחיקה במעשה המדידה, ומסתבר שזהו צורת המדידה לכל המנחה.

חביתי כהן גדול במה מחלקן

הא דמספק"ל דוקא בחביתין, פרש"י כתי"י (ד"ה או בכלי) משום דהכא יש דין שלא ירבה במדת עשרון. והתוס' (עו : ד"ה שריבה) הק' דא"כ למסקנת הגמ' שעושה ביד, הרי בע"כ ירבה קצת. ולכא"ו צ"ל דלא ניתנה תורה למלאכי השרת, וסגי שנראה שזה. אבל רש"י כתי"י לעיל (עו. ד"ה שריבה) פירש הגמ' שם שעשה י"א או י"ג חלות, ולדבריו מיושב קושית התוס', אבל נמצא דרש"י סתר משנתו כאן, אם כוונת הגמ' שם הוא לגבי מספר החלות או לגבי מידת הסולת בכל חלה. ואולי י"ל דעיקר הדין הוא שיש עיכוב בעשייתם, ולכה"פ היינו על המספר, וס"ד בסוגין שגם מידת הסולת מעכבת, וקמ"ל שעושה ביד, ולהכי העיכוב נאמר דוקא במספר, ולא במידת הסולת, ודו"ק.

רש"י כתי"י (ד"ה במה) פירש שמחלקן עיסה. והק' התוס' (ד"ה במה) שהרי בולל שמן קודם לישא וכבר צריכים להיות מחולקים אז [שהרי יש שמן נפרד לכל חלה]. והמקד"ד (סי' ח' סק"א) תירץ דרש"י לשיטתו לעיל עד : בכת"י (ד"ה קודם) שהיה לש בפושין קודם בלילה, וא"כ הבלילה בשמן היא אחרי שהיא כבר עיסה.

הרמב"ם (פ"ג מעה"ק ה"ד) כתב שעושה י"ב ומחלקם באומד, והראב"ד השיג שעשה ו' ו', ועוד הק' דא"כ אינו במדה שזה וכתב מחציתה. והכס"מ תירץ דהרמב"ם למד כן מסוגין 'חלות' אחרי אפייה, וגם שהקללה היא דוקא בלחם, ולא בעיסה או קמח. אבל אכתי תמוה אמאי מדד חצי עשרון. ותירץ בחי' הגר"ז (ז : ד"ה איתמר חביתי) שיש דין למדוד בחצי עשרון אע"פ שהקרבן קרב באופן אחר, של חציית החלות. ולדבריו נראה פשוט דלא סגי למדוד חצי עשרון לבד [ומה שנשאר בכלי ממילא הוא חצי עשרון], אלא בעינן למדוד גם החצי העשרון השני.

שולחן מהו שיקדש קמצין בגודש שלו

רש"י כתי"י (ד"ה בגודש) פי' לבונה, והתוס' (ד"ה מהו) הק' דהא צריך בזיכין עם השולחן, והאיך ס"ד דמהני בלי בזיכין, ולהכי פירשו התוס' דמייירי בקומץ של מנחה. ובישוב דעת רש"י, ביארו הגר"י (בתד"ה מהו) ובמקד"ד (סי' כב סק"ג) דאזלי לשיטתם מלהלן צו. דרש"י שם (ד"ה והאיכא בזיכין) סובר דלבונה מתקדשת בבזיכין לבד ולא מחמת השולחן, ולהכי מספק"ל הכא אם סגי בשלחן לבד בלי בזיכין, ואילו תוס' סובר דהלבונה צריכה שתתקדש גם ע"י בזיכין וגם ע"י שולחן, ולהכי הק' על פרש"י.

והא דהזכירו 'גודש', בפשוטו אינו נחוץ לנידון, אלא שבמקרה בשולחן אין לו מקום לקדש חוץ מהגודש, וכן נקט המקד"ד (סי' ג סק"ג), שהוכיח מכאן על שאר כלי שרת שאין מקדשין דבר שאינו ראוי להם. ויש לדון דהכא גרע טפי שגם אינו בתוך הכלי. והתוס' (ח: סד"ה ולרבי) נקטו ששאר כלי שרת אין מקדשין בגודש, ודוקא שולחן שכך דרכו לקדש בגודש.

אבל מקדש ליפסל

העול"ש (ד"ה דלא חזי) הק' ממתני' זבחים פו. שאין כל"ש מקדשין דבר שאינו ראוי להן, ומשמע שאינו מקדש כלל, ותירץ דהכא עדיף שהוא דבר הראוי לכלי, אלא שאינו ראוי לכלי זה.

לתוס', דנידון הסוגיא הוא על קומץ של מנחה, צ"ע אמאי צריך קידוש ליפסל, הלא בהנחה על השלחן נפסל בנשפך. וביותר תקשה שהרמב"ם (פי"א פסוה"מ הכ"ד) כתב שאינו מקדשו ליקרב, ואינו קרב עד שיתקדש בכלי שרת הראוי לקומץ, וביאר הכס"מ שאפשר לקדשו שוב בכל"ש ולהקריבו. והחזו"א (מנחות סי' כד סק"א) נקט דבאמת הוי כנשפך, ולהכי פי' כוונת הרמב"ם דמעיקרא צריך ליתנו בכלי שרת. אבל הקר"א (ד"ה מהו שיקדש) תירץ דדוקא כלי חול או רצפה עושהו נשפך, אבל כלי שרת אחר אינו חשיב נשפך.

רש"י (ד"ה אבל מקדש) פירש ליפסל בטבו"י וביוצא, והתוס' לעיל ט. (ד"ה ריש) ובזבחים כ: (ד"ה יציאה) הוכיחו ששיטתו שפסול יוצא הוא אפי' לפני עבודת הקמיצה. והאחרונים תמהו דהא בתוס' שם מבוי' דבמנחת כהנים וכדו' שאין בהם עבודה, גם לתוס' סגי בקידוש כלי כדי שיפסל ביוצא. אבל המקד"ד (סי' כב סק"ג ד"ה ובעיקר) והגר"י (זבחים כ: ד"ה ונראה) תירצו דסילוק בזיכין הוי עבודה גם בבזיכין, ולהכי נקטו התוס' שיש בה עבודה אחרת.

התוס' הק' לשיטתם דמייירי בקומץ, מאי נפ"מ של קידוש ליפסל, דהא המנחה כבר נתקדשה בכלי ליפסל בטבו"י ובלינה. ותירצו דנפ"מ בזר שקמץ דלדעת בן בתירא אפשר להחזירו עד קידוש כלי, ומהני האי קידוש שאי אפשר להחזיר [אבל לא קי"ל כבן בתירא]. והק' האחרונים דאמאי לא תירצו דנפ"מ לגבי פסול יוצא, והוכיח הטה"ק והעול"ש (ד"ה תוס' ד"ה מהו) דבע"כ דסגי בקמיצה לבד להפסל ביוצא. אבל הגר"י (זבחים כ: ד"ה שם בתוס' וצ"ע) הביא בשם הגר"ח שפסול יוצא בקומץ הוא דוקא לאחר קידוש כלי, וקשה עליו משמעתי.